

GAZETA TRANSILVÂNIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
Comitet de redacție.
Atelierile tipografiei „Astra” Tf. 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA
1838
GHILBARIȚU ȘI SFÎNȚIT DE LUPTULE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATĂȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRAȘOV.
B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tf. 1513
Abonamentul anual lei 300 Autorității și Societății lei 600
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 71 Inreg. Trib. Brașov S. II No. G. II. 71/942

13 Septembrie 1942

Anul 105

SĂ NE FIE destul

de V. Branisce

Ne doare nespuse când întâlnim pe străzile noastre țărani hoinari, fără adăpost. Ni se cutremură carnea pe noi când întâlnim, în prag de toamnă, copii desbrăcați, gonii dela vatră, pribegi. Și oricât am încerca să-i strângem de pe drumuri și să le creăm un rost, strădania noastră este neputincioasă. Pentru că ei n'au nevoie de milă, de pomană. Lacrima lor strivită, pe furis cu dosul palmei bătătorite, răsfrațe în clipirea ei vremelnică părăsitele tărâmur strămoșești. În ea se oglindește vatra pusă și pământul de-acasă. Icoana căsuței unde în vremuri bune se adunau dela bunici până la nepoți, torcând din caier de vise nădejdi viitoare.

Legătura țaranului cu glia este organică. Nostalgia satului stârue cu perseverență în sufletul poporului nostru. O întâlnim cu dureroasă intensitate la poezii și scrierile pleacă din sat, o întâlnim în tot folclorul nostru ca un motiv dominant. Dorul de sat, de casă, de iubită este tema fundamentală a doinei, cântec zămislit din durerile noastre.

Trecutul a fost vitreg cu noi. De nenumărate ori sate întregi, pârjolite de puhoiul cutropirilor barbare au lăsat pe Român fără adăpost, în bătaia vântului. De nenumărate ori carele de băjenari au fost înghițite de zarea prăfuită.

Condiții economice, condiții politice, condiții sociale l-au făcut pe bietul țaran să-și părăsească rosturile lui strămoșești și să ia toiașul pribegiei. Fenomenele de mișcare de populație au fost continue.

După un asemenea prăpăd țaranul era nevoit să înceapă totul dela început. El se întorcea îndărătnic, ca să-și dureze o nouă așezare. Scormonea spuză, ca să regăsească ce brumă scăpase de pustiire.

Și nu arareori un morman de cenușă era tot ce mai găsea acasă. Cenușă și morminte de străbuni. În acel ogor binecuvântat arunca el sămânța nouă.

Dar, dacă în trecut aceste fenomene au fost endemice și țaranul a fost expus unor suferințe fără număr, făcându-se atâtea risipă de energie, astăzi, când o lume nouă vrea să se reclădească bazată pe dreptate, nu putem îngădui ca neamul nostru să fie expus pierzaniei. Noi trebuie să-i asigurăm țaranului continuitatea de viață pe meleagurile străbune. Experiența dureroasă a trecutului să ne ajungă.

Să ne fie destul.

REINTREGIT în suferințe

de I. Bozdog

Multe și mari piedici au stat în cursul lungilor veacuri în calea neamului nostru. Chiar din clipa nașterii sale a trebuit să se lupte cu greutățile și asprimile locurilor, cu jivinele hățișurilor și cu sălbătăciunile codrilor, ca să-și poată dura lăcaș lui și adăpost turmelor și vitelor care îi erau izvorul de traiu și mijlocul de desfătare sufletească.

Greutățile și vrășmășiile naturii le-a învins, iar fiarele codrilor s'au retras spre creierii munților, mulțumindu-se cu sfășieri și răpiri ce le potoleau lăcomia.

Dușmanul neimpăcat, care i-a cauzat cele mai adânci răni și care i-a sleit puterile atâtea veacuri a fost însă omul, și menul și vecinul său. Pe acesta l-a primit cu bunăvoință sau l-a suferit în apropierea sa cu înțelegere frățească, ca mai târziu această primire creștinească să fie exploatată și întoarsă împotriva sa.

Bunătatea i-a fost socotită prostie, iar spiritul de blândețe și împăciuire i l-au considerat semn de slăbiciune și lașitate.

De aceea vecinii s'au năpustit rând pe rând asupra pășunilor și codrilor bogății ai țării sale, împrăștiindu-i turmele și cirezile și făcându-se stăpâni pe aceste locuri, l-au constrâns să pribegască sau să se incline și să cadă sub jugul și robia străinului venetic.

Durerile și suferințele lui s'au îndoit și înzecit sub cruntele lovituri, iar puterea lui de rezistență a slăbit în măsura robirii diferitelor ținuturi pe care trăia.

Toate umilirile le-a suportat cu resemnare de mucenic, dar i-a ars nepotolit în piept dorul după frații săi răslețiți și ajunși rând pe rând robi pe propriile lor moșii.

De aceea, în sbuciumatul trecut al neamului ne uimește și puterea cu care a suportat umilirile și robiile, dar și focul nestins al dorinței de a se vedea reintregit, ca mai ușor să poată ținea piept valurilor cutropitoare.

Când povara suferințelor l-a apăsă până la strivire, au reacționat tainicele resorturi ale acestui suflet, și în mijlocul nesfârșitelor sale suferințe el a înroșit zările văzduhului cu flăcările cuiburilor de viespi pe care le-a împrăștiat, chiar dacă a urcat apoi cu fața încrunțată dar cu inima împăcată și colinele spânzurătorilor și dinții roșilor, dar n'a renunțat niciodată de a se reintregi cu toate mădularile rupte din trupul său, oricât de mari și oricât de sângeroase jertfe i s'ar mai cere.

Așa a simțit și a lucrat neamul nostru în trecut, așa simte și făptuiește și astăzi.

Numai așa putem înțelege noi și-și pot explica și străinii extraordinara dărzenie cu care neamul nostru, născut o clipă de cruntele lovituri ale anului 1940, s'a recules și în cumpăna durerii și sfășierii lui și-a pus prețul cel mai scump al răscumpărării întregului său trecut: *maximul de suferință și de jertfă pe care îl aduce astăzi ca pe un prinos de ispășire a greșelilor și ca o tămâie de rugăciuni spre Judecătorul dreptelor sale jertfe.*

Și această dreptate și această legitimitate dorință de reintregire e pe calea cea mai bună și firească.

Granița dinspre Răsărit astăzi se ridică din pulberea umilirii și se cimentează cu sângele zecilor de mii din cei mai buni și jertfelnicii fii ai săi.

Această redresare morală s'a făcut în curs de doi ani. Gândindu-ne la Ziua Crucii de acum doi ani când s'a

— Continuare în pag. 3 —

ARDEALUL a îndurat

de Dr. N. Căliman

Mult a trebuit să sufere acest popor românesc al Ardealului.

Chiar nașterea lui s'a întâmplat în cea mai mare suferință. O parte bună din plămada lui a pierit mai bine, decât să se supună dominatorilor lumii de atunci și să îndure încălcarea drepturilor sale.

Au venit apoi cu timpul, cutropirile mari și multe. Veneau una după alta. Ieșia acest popor din desigurile munților la lumina câmpiilor. Iși făcea așezările sale. Iși clădea adăpost și-și făcea rost de hrană și o viață liniștită. Când credea, că a ajuns la liniște și viață odihnită, veneau noi și noi valuri și noi și noi cutropiri îi călcau și ardeau tot ce clădea cu multă muncă și trudă. Cutropitorii plecau ca vântul care-i aducea. Iar poporul român al Ardealului rămânea în bătaia vântului cu suferința în piept, dar cu o dărzenie nouă câștigată în suflet.

Așa a îndurat acest popor mult timp. El îndura toate suferințele. Știa că rădăcini numai el are în acest pământ al Ardealului. El a răsărit și crescut aici. Știa că aceste rădăcini nu pot fi scoase de nicio putere din lume și că acestea îi sunt dreptul și dreptatea sa.

Și-a ieșit acest popor românesc al Ardealului din liniștea sa dumnezeiască numai atunci, când s'a încercat desrădăcinarea din pământul său și i s'a călcat dreptul și dreptatea.

El a știut îndura toate umilințele, toate suferințele. A tras la jug. Scos dinrândul oamenilor, a fost tratat în afară de lege și fără omenie ca un adevărat animal. Le-a îndurat pe toate.

Dar când i-a fost atins dreptul și dreptatea atunci a prins arma și cu vitejia sa și le-a apărat.

Așa este Românul ardelean! A îndurat în trecutul său multe. Dar călcarea dreptății și a drepturilor sale nu le-a îndurat.

FOILETONUL
„GAZETEI TRANSILVÂNIEI”

Educația tineretului

de Pr. Octavian Popa

Problemă veșnic actuală și importantă. Dela educația tineretului atârna fericirea familiei, viitorul statului și mărirea națiunilor. Nu e mirare deci, că s'au făcut și se fac atâtea propuneri, se aruncă atâtea lozinci, se fac, se prefac și se desfac atâtea așezăminte și se aruncă răspunderile când asupra unui factor, când asupra altuia, pentru că tineretul nu e așa, cum ar trebui să fie, nu e destul de generos, nu e destul de însuflețit pentru lucruri mari, nu e destul de luptător pentru mai bine, nu e stăruitor în lupta vieții.

Acum de curând s'a încins o discuție interesantă: dacă școala româ-

nească nu și-a făcut datoria, cum s'a spus în ultimii ani, cum de soldații noștri de pe front dau așa de strălucite dovezi de patriotism și vitejie, de curaj și de eroism, de răbdare și tenacitate, care au pus lumea în uimire?

Se va susține, că acestea arată sănătoasa educație din familie, influența puternică a profesorului și a învățătorului, tradiția noastră de neam, care a trăit în mijlocul furtunilor și a luptelor pentru existență, pildele strălucite ale înaintașilor, iubirea de pământ și dragostea de credință, conștiința națională și socială și iubirea de familie și de ideea proprietății particulare. Din

toate va fi câte ceva și dacă adăugăm psihologia maselor, așa de puternică în realizarea și biruința mișcărilor mari, vom fi aproape în explicarea vitejiei și eroismului armatei noastre, care tot vitejește s'a luptat și când nu erau școli.

Cu toate că suntem în un războiu mare și greu, Ministerul Școalelor se ocupă de aproape cu această problemă și vrea să-i dea o direcție sănătoasă, de acord cu marile idei dominante azi și cu rolul ce-l va avea Țara noastră în lumea nouă, care va trebui să urmeze după războiu. De aceea s'au ținut cursuri de orientare și de inițiere la Câmpulung (Muscel) cu o mulțime de profesori.

Am avut noi cursuri de acestea și mai înainte și s'a creat și o instituție, „Străjeria”, menită să ne dea un tineret luminat, muncitor, cinstit, iubitor de Țară și de Rege, păzitor al legilor lui Dumnezeu și ale Bisericii. Nu-i așa că-i frumoasă menirea? Și-am avut legiuni, cohorte și stoluri, cu coman-

INSTANTANE

Autorul și opera sa

La artiștii de toate categoriile, dar mai ales la scriitori și cântăreți, se întâmplă că mai înainte de a se fi consacrat artei au dibuit pe multe din cărările obscure ale vieții. Aș putea înșira aici sute de nume, devenite mai târziu celebre, cum a fost de pildă Knut Hamsun, marele scriitor norvegian, care numai la faima de romancier n'a visat când conducea tramvaiul în America, sau Ebbe Cornerup în vagabondajul lui prin trei părți de lume.

Interesant e cazul actorului american John Barrymore, unul dintre cei mai iscusiți interpreți ai lui Hamlet, care nu numai în lumea nouă ci și în orașele mari din Europa și de pretutindeni are un nume bine cunoscut. Barrymore înainte de a pune piciorul pe scenă se îndelețnicea făcând deseneuri la unul din ziarele mari din New-York. Ilustra schițe și poezii. Avea o predilecție ciudată pentru figuri simbolice triste.

Odată primi dela patronul său câteva versuri ale mult apreciatei poete Ella Wheeler Wilcox, ca să le illustreze. Și de data aceasta inspirația lui Barrymore fu posomorită și macabră.

Gingașa miss, autoarea subtilelor versuri, nemulțumită cu opera artistului desenator, s'a dus și s'a plâns patronului încheindu-și protestul cu următoarele cuvinte: „Pe viitor te rog nu mai da niciuna din bucățile mele literare lui Barrymore, acestui urs bătrân și morocănos ca să le illustreze. Concepțiile noastre despre viață se bat în capete“.

Editorul ziarului, furios în urma protestului scriitoarei, trimise pe tânărul Barrymore, a cărui înfățișare simpatică contrasta adânc cu opera sa, ca să-și ceară scuze. Inclinandu-se adânc înăuntră aceasta în biroul luxos al poetei. Ea îl întrebă într'un ton plin de sarcasm: „N'a avut tatăl d-tale destul curaj să înfrunte un reproș?“ Barrymore o privi mirat, roși apoi și îngăimă sfios că el e și nu altul acela ce-a stricat efectul frumoaselor ei versuri. Acum roși femeia. Făcu și ea ochi mari și schimbând tonul înțepat de mai înainte, invită în mod amical pe artist să șadă și povestiră împreună.

Când se întoarse acesta la redacție îi comunică patronul că miss Ella Wheeler i-a telefonat cumcă de acum încolo toate operele ei — fără excepție — să fie ilustrate de tânărul Barrymore.

Ecat. Pitiș

Timoteiu Cipariu, gazetar

de Șt. Manciulea

— Urmare —

De aceea ne-am și propus în acest nou organ de publicitate, a ne desfășura pe încetul ideile, a ne produce rațiunile și motivele, a deslega îndoielile, a îndrepta părerile, — și în urmă ca să fim sinceri și conștiințioși, a ne corege și pe ale noastre unde ne vom fi aflat că am rătăcit, sau a le reduce la o mai bună armonie, unde până acum nu am fost observat că e discordanță.

II

Însă e un lucru cunoscut, cum că discuțiunile, mai ales cele prea lungi și prea dese de această natură nu-s după gustul fiecăruia, încă și mai mult, dacă discuțiunea e nevoită a se [în]tinde la cercetări erudite și concluziuni streine și departe deduse, la care pentru ca să fie bine și deplin înțelese, de multe ori e de lipsă o atențiune încordată și o cunoștință mai exactă de materie filologică, carea ar fi a se presupune în fiecare lector, ci nu se află așa precum se presupun.

De aceea, pentru a da o mai mare varietate argumentului, și a desdăuna pe lector de desgustul ce l-ar putea simți, am crezut de lipsă și acum, ca și oarecând în Organ, a se adauge cercetări și de altă natură, însă omogene, cum este istoria națională, ce e stric-tisim împreună cu limba și filologia română ca și la toate popoarele. Căci cu existența sau decăderea limbii oricărui popor stă sau cade și istoria aceluia, și unde a încetat limba, a încetat și viața lui, iar morții nu mai au istorie.

Au nu și limba unui popor și fazele prin care a trecut, sunt partea istoriei lui? și au nu chiar și acele faze nu sunt cauzate prin evenimentele istorice, prin care au trecut și poporul și limba lui?

Dacă în limba românească vor fi cuvinte și forme de exemplu, dacice, gotice, slovenești, ungurești, turcești etc., au nu vor fi ele rămășițele comerțului între români și între acele popoare? Un comerț nu numai neguțătoresc și păciuit, ci și asupra și dușmănos, însă tot comerț.

Și câte puncte întunecate sunt încă în istoria Românilor. Străinii și până astăzi stau înspăimântați înaintea istoriei Românilor, ca înaintea unei enigme, încă străini de mare nume și de cercetare profundă, — sau se fac a fi înspăimântați, ceea ce pentru noi tot ceva este.

Căci a noastră, a Românilor datorie este, a le lumina cu făclia istoriei și așa de clar, cât nu numai cei cu doi ochi, ci chiar și orbii să le vadă.

Aceste sunt punctele programei Archivului, ce ni le-am luat de scop, de care cât de puțin de ne vom apropia, tot am propășit, și e un câștig.

Românul totdeauna și-a adorat limba sa și istoria lui, deși a fost une-

ori foarte tristă, însă 'nfățișează și pagini atât de ilustre, cât se poate lăuda cu virtutea străbunilor săi.

Puține popoare au fost care oricât de ilustre să fi fost, să nu-și aibă și pagini triste, pline de calamități, ruine și în urmă de pericole totale. Nice Grecia cu tot eroismul Spartanilor săi dela Termopylea, și cu toată înțelepciunea admirabilă a lui Temistocle, nu putu să scape de servitutea persică și de devastarea Atenei. Roma însăși, care se ridicase la culmea puterii celei mai înalte, încă căzu sub loviturile barbare.

Ce mirare dar, dacă și Românul, străplântat în sânul barbariei și lăsat de bună oară în voia Dacilor, Goșilor, Avarilor etc. căzu sub amarul jug al servituzii?

Nu asta e de mirat, ci mirarea cea mare e că într'un atari împrejurări nu s'a suflat ca pulberea de pe fața pământului.

De aceea subscrisul căutând la dorința generală a toată românimea, ca după ce s'a delaturat cu totul scrierea cu litere „cirile“ și s'a adoptat alfabetul latin pentru limba românească, să se afle o cheie amăsurată geniului limbii și indigenței anume, spre ușurarea aceluia alfabet pe cât se poate mai regulat și mai ușor de o parte, — de alta căutând și la unele puncte mai susținse din istoria poporului român din părțile Daciei, — s'a determinat a deschide această foaie curat literară românească, spre cercetări filologice și istorice, sub titlul de:

Archiv pentru filologie și istorie,

Cuprinsul va fi dar:

a) filologie, despre originea și natura limbii românești, de ortografie, gramatică, sintactică, lexicologia ei, sau tot ce se ține de filologia limbii românești, ilustrarea, rectificarea și fixarea ei.

b) istoric-geografic, despre originea și întâmplările poporului român, dela întâia aparițiune pe pământul Daciei până astăzi, cercetări arheologice, topografice, etnografice, sau tot ce poate ilustra, clarifica și determina vreun punct din istoria Românilor sau a altor popoare, cu care istoria lui e împreunată, civilă sau bisericească.

Acest cuprins se va trata în disertațiuni, articoli, corespondențe, recenzii documente, notițe etc.

Ajutor la această întreprindere ne-a promis d-l prof. gimnazial I. Moldovan, cunoscut publicului românesc din lucrările sale filologice și istorice“.

— Va urma —

Citiți cel mai vechiu ziar

„Gazeta Transilvaniei“

PREDICI ÎN PUSTIU

Piedeci în calea vieții

Eu nu mă mir că întâlnești atât de puțini oameni desăvârșiți, căci am crescut cu toții sub vraja lozincelor false.

„Omul vrednic pune mâna pe toate“, este una din aceste lozinci la aparență bune, căci te îndeamnă la sânguință și muncă. Dar lozınca are și altă față, de procedezi așa prea multă vreme nu mai știi ce înseamnă toată munca ta concentrată asupra unui singur lucru. Dacă vrei să dai de apă trebuie să sapi într'un singur loc 10 metri nu în zece locuri câte 1 metru. Deci cum ar trebui formulată această cugetare, ca să nu strice mai mult decât să folosească?

Tot Biblia ne ajută și aci: „Pe aceasta s'o faci și pe celelalte să nu le lași nefăcute“. Ne dă ea statul într'un text al Test. Nou. Deci toată atențiunea ta, toată răbdarea ta concentrată asupra lucrului esențial, ce-l ai de executat în timp ce nu uiți și de celelalte zeci de lucruri mărunte. Savanții, se știe, sunt toți oameni unilaterali, căci preocupați de o idee mare, uită să se îmbrace cum trebuie, sau ora mesei, sau chiar voind să vie acasă nimeresc, de distrați ce sunt, în casa aitaia. Din contră oamenii care fac prea multe sunt superficiali în toate, neavând timpul necesar să pătrundă adânc niciun lucru. Deci repet, salvarea este: acest lucru să-l faci și pe celelalte să nu le lași nefăcute.

Alte lozinci sunt apoi și mai periculoase. Ex.: „Omul cinstit moare de foame“, sau „Azi numai prosul e cinstit“, sau „Trebuie să aduni bani albi pentru zile negre“, sau „Raiul și iadul? Fleacuri, bogăția sau sărăcia pe pământ“ sau cele de ordin pur moral: „Ce să mă mai însor când are altul nevastă“, sau „Bea și mănâncă căci nu știi când vine ceasul“, sau „O viață are omul“, sau „Trăește-ți tinerețea“, sau „Numai cu țigara'n gură și portofelul plin plătești ceva“, sau „Uite la el, se culcă și se scoală odată cu găinile“, sunt tot atâtea vorbe aruncate în lume de tot atâți nerozi care împiedecă grozav în calea vieții pe cel ce tinde spre desăvârșire. Ce se întâmplă? E ca și când ai vrea să construiești o casă pe locul unde se află una veche. Trebuie s'o dărâmi până la pământ mai întâi pe cea veche. Părinți, dascăli, preoți, școală primară și secundară, universitate și toată autoritatea de stat sunt chemate să distrugă prin foc și sabie toate aceste lozinci periculoase și Cartea Sfântă apoi să vină să clădească casa nouă a sufletului tău. Citește zilnic, viața ta întreagă câte-o pagină din ea, ca nu cumva să mai uiți vreodată pe Cel care a spus: Eu sunt calea, adevărul și viața.

Dr. M. Suci-Sibianu

danți și subcomandanți, am împărțit tineretul în cuiburi și am luat o zi întreagă, la sfârșitul sau la mijlocul săptămânii, exclusiv pentru străjerie și ridicam și coboram pavilionul, cu un ceremonial consacrat, la începutul și la sfârșitul săptămânii, ba uneori — când erau sărbători naționale și dinastice — și peste săptămână. Am avut uniforme și insigne, ba și decorații, iar la sfârșitul anului școlar o săptămână întreagă o pregăteam în frigiditate fierii, care urma în ziua a opta. Ce fațadă frumoasă și strălucită! Când un inspector școlar general și un director școlar, fost și el inspector general și-au spus unele nedumeriri, arătând lipsa de înțeles al unor dispoziții, au fost suspendați telegrafic.

Străjeria a luat, fără nici un motiv și fără nici un rost, o zi din timpul așa de prețios al școlii, apoi prin programele sale, care nu țineau seamă de programele școlii și prin adunările și lucrările din cuiburi și cuibușoare, istrăgea elevii dela adevărata lor

chemare și tulbura bunul mers al învățământului. Prin ceremonia de luni dimineața și de sâmbăta dela amiază, pe ger, pe vânt și pe ploaie, atenta la sănătatea elevilor, ca și prin trecăturile din ultima săptămână, când în loc de a lăsa pe elevi să-și facă repetițiile așa de necesare pentru examene și mai cu seamă pentru asimilare, îi purtau de dimineața până seara, pe căldură înăbușitoare și pe ploaie torențială, slăbindu-i până la extenuare. Care ar fi fost rezultatul? Creșterea unui tineret neserios, pentru că vedea lipsa de seriozitate a întregii lucrări și manifestări, creșterea unui tineret fără spirit de inițiativă, și mai cu seamă a unui tineret fals și fațarnic, fiindcă vedea, că totul se face numai pentru inducerea în eroare a Marelui străjer.

Spună părinții, care au avut în acest timp copii la școală, dacă am dreptate, sau nu! Să se întrebe cei care între astfel de împrejurări au făcut clasele superioare și azi sunt pe băncile universității.

Pentru ce le spun toate acestea? Pentru ca să nu se cadă în vechea greșală. Pentru ca să nu se schimbe numai firma și să rămână același edificiu, cu temelii șubrede, dar cu fațadă frumoasă. Nici să nu maimușărim pe alții, ci să luăm dela ei numai ce ni se potrivește.

Neamurile mari au un mare avantaj față de noi: nu trebuie să învețe atâtea limbi străine, nici nu își bat capul cu istoria popoarelor mici, iar geografia țărilor mici le interesează numai într'un cât e ceva de exploatat. Le rămâne deci timp mai mult pentru materiile și problemele care le interesează mai deaproape.

Noi am neglijat ale noastre, pentru ca să fim tari în ale străinilor. Gânditu-s'a cineva, ca d. p. la Istoria Românilor ar trebui să avem în fiecare epocă câte un capitol, în care să se vorbească de oamenii mari, pe care Românii i-au dat altor neamuri? Deschideți vă rog, cărțile de Istorie a Românilor și vedeți cât se vorbește și ce se vorbește despre marele învățat Ni-

colaus Olahus, care a ajuns mitropolit primat, cardinal și guvernator al unei țări vecine? Ce se spune despre Ștefan Mailat, domnul Făgărașului și voevod al Ardealului, bun prieten cu cel de mai înainte? Știe vreun elev ceva din silințele acestuia și din luptele lui, de a face din Ardeal o țară românească, cum erau Moldova și Muntenia? Știu elevii, că Ioan Huniade Corvinul nu a fost numai generalism al armatei țării dela apus și guvernatorul ei, dar a fost și voevod al Ardealului și domn al Hunedoarei, Bistriței și Făgărașului și că cea mai strălucită biruință contra Turcilor în veacul al 15-lea, biruința dela Belgrad contra lui Mahomed cuceritorul Constantinopolului, a fost câștigată de un Român cu trupe în cea mai mare parte române, în vreme ce regele țării logise la Viena, iar magnații, prelații și nobilimea acelei țări au stat departe de câmpul de luptă?

În cărțile de școală ale acelei țări se spune de biruința dela Belgrad ca de o biruință a lor, dar în căr-

Corul armatei în turneu de propagandă

de Sergent Ion I. Pogana

Fericită inițiativă a Secției Propagandei din Marele Stat Major al Armatei de a înființa un cor al armatei, a dat roade dintre cele mai bune.

Corul armatei a devenit un instrument de propagandă cunoscut printre ostașii de pe front și răniții din spitale, cărora le-a oferit numeroase clipe de mângâiere și desfătare sufletească.

După sbuciumul din tranșee, unde bravii noștri camarazi stau neclintii la istorie, luptând năprasnic pentru îndălgirea celui mai primejdios dușman al Neamului, aceste concerte le-au oferit un plăcut divertisment descreștinându-le frunțile arse de soare și eforturi.

În ultimul timp, corul armatei și-a extins raza de propagandă prin organizarea unui turneu în toate orașele din țară, fiind primit pretutindeni cu entuziasm, după cum anunță cronicile ziarelor provinciale.

Participând în număr impresionant la aceste concerte, opinia publică și-a manifestat din nou dragostea nedesmințită față de bravii noștri luptători și ambasadori peste hotare, care trasează cu sângele lor noile hotare ale Patriei.

Legătura sufletească dintre armată și public și-a găsit, astfel, un nou organ de respirație și manifestare prin turneele corului armatei.

Constatarea aceasta va determina pe animatorii corului să-i lărgească și mai mult cadrele de activitate, prin descinderea în toate comunele și satele fruntașe din țară, mai ales în timpul iernii, când țărani vor fi mai puțin ocupați cu muncile lor.

Prin concerte și șezători populare, echipele de propagandă ale armatei vor răscoli sufletul bun și înțelegător al maselor dela țară, aducându-le un primos de răsplăta pentru admirabila îndeplinire a sarcinilor ce le revin în timpul stării de războiu.

Țărani noștri vor vedea, astfel, în aceste concerte o recunoaștere și recompensă meritată pentru sacrificiile făcute cu atâta patriotism.

Părinții, soțiile și copiii celor plecați departe de vecerele lor, vor simți o

caldă mângâiere prin prezența în mijlocul lor a celor care le aduc salutul celor dragi de pe front.

Și fiindcă binefacerile propagandei nu mai sunt tăgăduite de nimeni, e sigur că neobositul cor al armatei va da concerte în toate orașele și târgurile din Transnistria, unde va fi primit tot atât de călduros ca și în restul țării, transnistrienii fiind dornici de asemenea manifestații.

Cum stăpânirea străină le-a interzis propagarea graiului românesc prin școli, corul armatei și șezătorile echipelor de propagandă vor fi un binefacător instrument pentru răspândirea culturii naționale pe plaiurile eliberate.

Iată ce vast teren de activitate îi stă în față corului armatei, în clipele acestea de adânci prefaceri naționale și sociale.

Aceste transformări și noi înțebări cer ca propaganda națională să fie cât mai vie în mijlocul lor, spre a pregăti climatul cel mai fecund pentru buna lor reușită.

Am constatat cu multă bucurie faptul că scriitorii noștri sunt mereu prezenți în mijlocul poporului, organizând șezători de proporții impresionante.

E acum rândul reprezentanților celor de pe front ca să-și dovedească aceeași bravură și în spatele frontului.

Pe tot cuprinsul țării, sufletul mulțimii trebuie să fie răscolit și frământat în același unison cu al soldaților de pe front, spre a se crea cea mai de nedruncinat unitate de simțire și frăție între toți fiii Neamului, în fața marilor evenimente viitoare.

După concerte și șezători, va trebui să trimitem la orașe și sate conferențieri dintre cei care au fost pe front, ca să tâlmăcească poporului marea colaborare dintre armatele aliate acolo unde se decide soarta lumii pentru o mie de ani.

Prin nararea faptelor de arme, publicul va înțelege mai bine sensul orientării noi a politicii noastre naționale.

Procuratorul Chir Vasile Pop Moldovanu

de A. A. Mureșlanu

În anul 1831 se sfârșia la Brașov un om harnic și modest, cunoscut de obștea românească a orașului sub numele de mai sus, care putuse totuși să spună că a fost avocat român aici pe timpul lui Napoleon I și unul dintre cei mai culți și învățați cărturari ai Transilvaniei. Căci ce se înțelegea pe atunci altceva sub cuvintele de mai sus, decât „domnul procurator sau avocat“.

Vasile Pop Moldovanu care se scria în latineasca oficială și după moda „nemeșască“ de atunci *Ladislaus Moldovai* n'a fost un avocat de „colț de stradă“, cum s'ar spune în jargonul german de astăzi, ci a fost un jurisconsult, prevăzută cu toată pregătirea și cultura necesară epocii sale, căruia îi încredințau procesele lor nu numai marii neguțatori români ai Brașovului, ci și un Nicolae Văcărescu, mitropolitul Dositei Filiti, Doctorul Ioan Nicolides a Pindo și alții, precum o dovedesc puținele hârtii rămase dela el până astăzi.

Și totuși am sta încă la îndoială asupra cunoștințelor sale juridice, dacă un act al arhivei orașului Brașov nu ne-ar fi păstrat chiar și inventarul bibliotecii sale, inventar pe cât de bogat, pe atât de interesant, care să ne dovedească că Vasile Pop Moldovanu alias *Ladislaus Moldovai* a fost într'adevăr unul dintre cei mai învățați cărturari ai epocii sale.

Din întâmplare o parte a bibliotecii sale a trecut, nu știm cum și când, în proprietatea lui Iacob Mureșianu, bunicul scriitorului acestor rânduri, așa că astăzi ne putem delecta cu proprii noștri ochi la citirea nu numai a frumoaselor sale „ex libris“-uri, ci și la nimeritele și spiritualele sale însemnări latinești, răstăcite printre filele vechi și îngălbenite ale volumelor, pe care le-a citit și recitat cu atâta drag.

Este firesc că majoritatea cărților sale erau cărți de jurisprudență, scrise toate în limba latină, dar găsim între ele și cărți de istorie, filosofie și chiar și literatură, fără să lipsească și clasicii latini și greci ca Platon, Plutarco, Cicero, Caesar, Suetoniu, Virgiliu, Ovidiu, Cornelius Nepos, Juvenal, etc.

Nu lipsesc, nici in-folio-urile vechi legate în pergament ca acele *Responsa juris* ale celebrului *Carpzovius*, ediția dela 1654, sau *Historia Philosophiae*, admirabila operă a Englezului *Stanley* (*Stanley*), tipărită la Lipsca în 1711, volume care împodobesc astăzi biblioteca noastră. Iată un crâmpeiu din cărțile sale juridice:

- Institutiones Jurisprudentiae Ecclesiasticae;*
- Jurisprudentia Hungarico-Transilvanica;*
- Jurisprudentia Criminalis;*
- Joachimii Hopii, Examen Institutionum Imperialium;*
- Introductio in jus Digestorum;*
- Jus Canonikum, Eclesiasticum et Pontificum;*
- Tractatus de Jure Cambali;*
- Synopsis Juris Connubialis;*
- Jus Teoreticum Practicum;*
- Jus Universale;*
- Codex Napoleonianus;*
- Breviarium Juris Transilvaniae;*
- Praxis Judicialia;*
- Praxis Procuratoria;*
- Exercitatio de Jure Muhamedica,*
- etc etc.

Pe volumul întâi al colecției „Allgemeine Weltgeschichte“, după *Guthrie* și *Grey*, apărută la *Troppau*, în 1785, colecție ce se găsește astăzi tot în posesia noastră, se poate citi următorul *ex libris*:

Ladislaus Moldovai Jurati causarum Forum utriusque advocati et notarii ordinarii Privilegiatae Graecorum Coronensis Companiae. Coroniae, die I-a Ianuarii 1809.

Precum aflăm și din alte însemnări Vasile Moldovanu a fost și „avocatul și notarul, jurat al cauzelor amândouă forurilor (civil și militar) al privilegiatei Companii a Grecilor brașoveni“.

Știm și din documentele publicate acum zece ani de N. Iorga care era, în majoritatea ei, compoziția etnică reală a acestei „Companii privilegiate“, căci comerțul brașovean, era purtat în acele vremi în majoritatea lui, de case și firme neaoșe românești.

Vasile Moldovanu, pare a fi fost unchiul profesorului *Vasile Moldovai*, care-și făcuse studiile la „Universitatea Vienei“ și despre care „Gazeta Transilvaniei“ dela 3/15 Mai 1848 scria cu prilejul morții sale că „a fost unul din martirii români ai Transilvaniei care, rămânând credincios conștiinței sale au fost mai gata a suferi până la minutul de pe urmă toate furtunile cu care îl impeși vitrega soarte, decât să se clătinească ca trestia de vânt“. Sentimentele sale românești le dovedesc nu numai cărțile sale românești, începând cu „Pravila“ lui Matei Basarab, ci și o însemnare a sa, făcută pe volumul 56 al „Istoriei universale“ germane amintite, care nu conține altceva decât „Istoria Valahiei“ a Hanoveranului *Gebhardi* și al cărei conținut este următorul:

„Astfel au năzuit întotdeauna, bieții Români, spre cele mai puțin folosite și au pierdut prin neștiință cele câștigate de străbunii lor prin virtute.“

Vasile Moldovanu întemeiase și familie la Brașov, căci după moartea primei sale soții Maria, fiica „decimatorului vama“ făgărășan *Ioan Luța* (de Luța) el se căsătorise aici cu *Sofia Gheorghiu*, fiica unui neguțator de origine macedoneană. El a lăsat la moartea sa 6 copii, despre a căror soartă știm tot atât de puțin, cât știam până la descoperirea datelor de mai sus, despre activitatea aceluia, care a fost fără îndoială unul dintre cei mai culți și vrednici fruntași ai neamului nostru, din generația lui Șincai și Maior, astăzi cu totul uitat.

Septembrie

*E vremea amintirilor, e toamnă
Și sufletul e greu de despărțiri,
Un stol de păsări întristează cerul —
Refrenul multelor nefericiri.*

*Credeam că înserarea va fi dulce
Ca visul unei nopți de cânt și dor,
Când orice gând e-o 'mbrățlare, taină
Ce-și scutură îndemnul peste flori.*

*Dar gândul, chinuit, veghează singur,
Smulgând speranțele din așteptări,
Și-mi pare nesfârșit de tristă toamna...
Se plimbă norii palizi peste zări.*

*Fantome liniștite și duiioase,
Solia orelor de infinit,
Tăcute călătoare ce văzură
Deatâtea ori pe cel de mult dorit.*

*Septembrie, însingurare, toamnă,
Și ore lungi de dor și așteptări,
Cu păsări călătoare ce-și ridică
Aripile ușoare peste zări.*

Verona Brateș

INVITAȚIE

Inspecția IV C. F. R. și Compania IV C. F. Exploatarea Brașov, invită pe această cale pe toți locuitorii să participe la solemnitatea sfințirii Troiței din curtea companiei, ridicată în memoria eroilor Batalionului de Pioneer al diviziei de Gardă și a tuturor CFR-istilor militari și civili, din Inspecția IV C. F. R., care s'au jertfit concurând la desrobirea fraților basarabeni și bucovineni și la realizarea tuturor victoriilor din Est ale eroice armate române.

Oficierea slujbei religioase va avea loc în ziua de 14 Septembrie 1942-orele 11^{1/2}.

Reîntregit în suferințe

— Continuare din pag. 1-a —

prăvălit ultimul bolovan în calea noastră și s'au ferecat porți sub care trebuia să putrezească neamul, înțelegem toată adâncimea și semnificația cuvintelor din expozeul d-lui *Mihail Antonescu* vice-președintele Consiliului de Miniștri: „*Granițele ne erau prăbușite și valuri de Români aruncați peste trupul țării. Sufletul neamului era frământat și stins.*”

Toți fiii buni ai neamului mărtu-

I. Bozdog

riscu cu dârzenie cuvintele de încheiere ale expozeului: „*Nimic și nicio putere din lume nu va putea să abată neamul românesc dela drumul viitorului său. Două mii de ani am stat aci strajă pe pământul care ale noastre au fost și ale noastre vor fi, în Carpații în care gemetul suferinței ne-a ridicat pe creste, la Dunăre și Marea Neagră, unde ne-am doinit de atâtea veacuri dorurile și unde întotdeauna am știut păstra puterea sângelui nostru.*”

O altă problemă e alegerea personalului de conducere și de control. Ar trebui, ca să ajungă directori, inspecțori și revizori cei mai buni profesori.

Suntem pe cale de a da o nouă orientare în educarea tineretului? Să nu creiem instituții noi și mai cu seamă să nu le suprapunem instituțiilor existente și competente, care sunt familia, biserica și școala. În cadrele lor să facem îmbunătățiri, să corectăm ce-i de corectat, să îndreptăm, ce-i de îndreptat, să argumntăm, ca să corespundă împrejurărilor noastre specifice și — mai cu seamă — printr'un tratament uman și cinstit să susținem un corp didactic bine ales, bine disciplinat și bine plătit. Din o plată de mizerie nu-și va putea procura cărți și reviste pedagogice și de specialitate, nici nu va putea să fie totdeauna prezent în mișcările și acțiunile culturale și patriotice.

CITII
Gazeta Transilvaniei

le istorice ale specialiștilor lor se menționează de lipsa la apel a regelui, a nobilimei, a aristocrației și a clerului înalt. Ce și cât știu elevii noștri de marele și luminatul mitropolit *Petru Moghilă*, sau de vestitul — în străinătate — explorator și diplomat *Spătarul Mălescu*? Ce și cât știu elevii noștri de regele *Matia*, o altă glorie a românismului? — De aceea spun lucrurile acestea, pentru că la noi nu se exploatează această situație excepțională, care e în măsură a desvolta simțământul de mândrie și de demnitate națională. Dar în acest caz nu vor fi de ajuns două ore de Istoria Românilor, ci vor trebui 3-4 ore pe săptămână.

Iarăși ating o problemă importantă. Vorbim într'una despre aceea că poporul nostru s'a dezvoltat deodată și ca creștin și ca român și credința și biserica a susținut acest neam în decursul veacurilor.

E frumos? Dar câte ore avem în clasele superioare secundare pentru religie și istoria bisericească?

Ziua Domnului

Așa a iubit Dumnezeu lumea

(Ev. Ioan, III, 16)

Noaptea a venit Nicodem, fariseu fruntaș, să vadă pe Domnul. Nu voia ca bătrânii sinedrului să-i prindă urma pașilor săi.

Un îndemn din adânc de suflet îl ducea spre foisorul ocrotit de noapte și înconjurat de tăcere.

Cinstur mare pentru un om să poată sta de vorbă cu Fiul lui Dumnezeu!

Atunci i s'a deslușit:

„... s'a coborât Fiul Omului din ceruri. Cum Moise a înălțat șarpele în pustie, așa trebuie să se înalțe Fiul Omului, ca tot ce crede în el să nu piară ci să aibă viață veșnică, pentru că așa a iubit Dumnezeu lumea, încât și pe Fiul său, cel unul-născut, l-a dat, ca oricine crede în el să nu piară, ci să aibă viață de veci. N'a trimis Dumnezeu pe Fiul său ca să judece lumea, ci să o mântuiască“.

Oprește-te o clipă și cumpănește cuvintele Domnului! Nu deslușești în ele grija și iubirea lui Dumnezeu purtându-se peste fărădelegea și ura oamenilor? Păcatele s'au înmulțit și se revărsă cu furie peste tot ce găsește în cale.

Tot pământul este astăzi turburat, ca un ocean în bătaia uraganului. Urle și spumegă pământul și văzduhul de mânia venită asupra oamenilor.

În viața omenirii de azi e un rău adânc. O mână nebună dă loc în grabă și slărnă cu ură, ceea ce s'a zidit din iubire și cu atâta trudă. N'a mai rămas în locurile bântuite de ură nici piatră pe piatră din așezămintele de folos obștești. Casa Domnului Dumnezeu a fost schimbată în magazie sau loc de pierzare, dacă n'a fost dărâmată sau arsă; mulțime mare din cei mai buni oameni au suferit chinuri, care numai la auz te înfioară. Fiarele în chip de oameni, însetate de sânge, s'au desfășurat în fața omului plin de durere.

Ce nu s'a iscodit de mintea lor nebună ca să înspăimânte bietul suflet omenesc?

Noi, împreună cu sfântul apostol Pavel, strigăm: „Nenorocit om sunt eu! Cine mă va putea scoate din acest trup al morții?“ Așa strigăm și cerem ajutor.

De Dumnezeu însă nu ne-a părăsit. El ne iubește și ne vine în ajutor. Aici să căutăm înțelesul adânc al sfintei noastre biserici.

Nu în loc liniștit sau în pajiste însoțite, ci pe Golgota, unde întunecul, iadul, păcatul și moartea credeau că vor învinge lumina și adevărul, acolo, prin iubirea atotputernică a lui Dumnezeu, s'a descoperit izvorul viu și nesecat al vieții.

Ura a fost învinsă. Suferința, prin crucea Domnului, și-a pierdut țaria. N'o putem înlătura, dar în mâinile providenței, ea este ca o dalță în mâinile sculptorului, care scoate din stânca de piatră, statuia.

Să deslușim și noi, împreună cu Nicodem, cuvântul Domnului: „Trebuie să se înalțe Fiul Omului, ca tot cel ce crede în el, să nu piară, ci să aibă viață veșnică“.

Cuvântul Lui s'a împlinit. Pe Golgota, Domnul a fost înălțat pe Cruce. Nu te mai plânge astăzi în suferința ta! Ia pilda Domnului! Unde este credință fierbinte, nu mai e întristare; ea ne împrietinește cu cerul.

Mângăie-te că nu suferi singur, ci Dumnezeu atât de mult ne-a iubit, încât n'a cruțat nici pe Fiul său ca să-L dea morții pentru noi.

Versă pentru noi. Vârșă și nu te răzvrăți împotriva Domnului. Citește, te rog, în umbra grelelor suferințe ce le înduri, chemarea lui Dumnezeu. Crucea, suferința, e calea împărătească.

Domnul nostru Isus Hristos nu zăbovește, ci schimbă suferința ta în binecuvântare. Vei începe atunci și tu să înalți cu apostolul rugă cerului: „Mulțumesc lui Dumnezeu prin Isus Hristos, Domnul nostru pentru toate“.

Pr. Ioan Scurtu

Medicul NOSTRU

Icterul (Gălbănirea)

de Dr. Valeriu Stînghe

Este o boală ușor de recunoscut și de către cei profani în ale medicinei, după acel semn exterior, culoarea galbenă a pielii, care caracterizează pe cei care suferă de această boală.

Icterul este un semn al unui întreg complex de turburări care se produc în și înafara ficatului, din care cauză icterul este de mai multe feluri, după cauzele care îl provoacă. Așa avem ictere mecanice prin comprimarea sau obstruarea canalelor (canale coledoce) care conduc fierea (bila) din ficat în intestin, din care cauză bila, ne mai putând trece în intestin, se revărsă în sânge, dând icter sau gălbănire. Aceste cauze mecanice pot fi: piatră la ficat, un cancer al canalelor amintite, parazitii (viermii intestinali), care pătrund în canalele coledoce sau inflamația acestor canale.

Sunt apoi icterele infectioase, datorite unei infecții care produce turburări în funcționarea celulei ficatului și sunt datorite unei infecții microbiene și icterele toxice datorite unor toxice care pătrund în organism, cum ar fi arsenicul, antimoniu etc., care pot cauza o degenerescență a celulei hepatice (celula ficatului).

În cele de mai jos ne vom ocupa de icterul infecțios benign, care este cel mai des întâlnit.

După cum și numele îl trădează este o boală datorită unei funcționări defectuoase a celulei ficatului, din cauza microbilor care provin de cele mai multeori din intestin. În aceste cazuri sau avem o supraproducție de fiere, din care o parte trece în sânge, sau se produce o inflamație a canalelor mici coledoce, a căror mucoasă umflându-se, micșorează lumina acestui canal, împiedicând scurgerea fierei din ficat în intestin și astfel o parte din fiere trece în sânge.

Cauzele icterului infecțios sunt: o igienă alimentară defectuoasă, apa de băut neigienică, alimente infectate, răceala.

Semnele bolii. Aceste semne variază după cum este vorba de o formă ușoară catarală a icterului sau de o formă infecțioasă.

Forma catarală începe prin lipsă de poftă de mâncare, limba încărcată, senzație de greutate și durere la stomac, grețuri, vărsături, ușoară constipație, uneori diaree, stare generală rea și ușoară febră (37,5°). După câteva zile apare culoarea galbenă a pielii care se evidențiază întâi la ochi, la sclerotică (partea albă a ochiului), culoare galbenă care devine tot mai intensă. Urina se colorează până la culoarea berei negre,

din cauza pigmentilor fierei, care din sânge se elimină prin rinichi, prin urină.

Materiile fecale se decolorează, devin albicioase, din cauză că fierea nu se mai poate scurge în intestin.

Un alt semn este pruritul, mâncărima pielii.

Pulsul este încet, 40—60 pulsații pe minut (în loc de 70, cât este normal).

După câteva zile toate aceste semne dispar, ne mai rămânând decât puțină gălbănire și slăbire.

În forma infectioasă pe lângă semnele de mai sus, care sunt mai accentuate, avem agitații, amețeli, turburări nervoase și temperatură mare până la 40°. Avem apoi o formă și mai gravă a tifoidă, cu o stare și mai gravă, ca în febra tifoidă, dar care în 1—2 săptămâni se vindecă. În fine mai este o formă, cu recidivă, în care după ce se pare că boala s'a vindecat, bolii, recidivează, pentru ca să se vindecă apoi iar și definitiv.

În icter, ficatul este mărit și puțin dureros.

Cum am mai amintit icterul apare și în alte afecțiuni cum este litiaza biliară (piatra la ficat), după hemoragii mari, în paludism (malaria), după anumite intoxicații, în cancerul pancreasului, în sișili. În toate aceste cazuri medicul va ști să facă discernământul cuiciv.

Durata icterului benign este de 2—6 săptămâni.

Tratament. De îndată ce constatăm icterul, bolnavul se așează în pat și-l punem la regim hidric (apă) 24 ore. După aceea, regim cu lapte (fără smântână), la care adăugăm puțin bicarbonat de sodiu, sau apă minerală alcalină. Se dă apoi supă de legume, ceaiu. După scăderea temperaturii dăm regim lacto-vegetarian, iar când pofta de mâncare revine încetul cu încetul se reia regimul normal.

Ca medicamente se vor da din prima zi purgative cu calomel, apoi desinfectante intestinale: naphtol, salol, salicilat de sodiu, urotropină, care se găsește în comerț sub formă de diverse specialități farmaceutice.

Se mai dau medicamente care facilitează scurgerea bilei (fierei) din ficat prin canalele coledoce în intestin: felamin, bilagit, drenol, etc. Mari servicii aduc în vindecarea acestei boli clismele cu apă rece 15°—18°.

Contra mâncării de piele se dau băi calde cu 500 gr. carbonat de sodiu, sau fricțiuni cu oțet aromatic, alifii cu mentol, cu acid fenic, iar intern se dau bromuri.

Pentru înlăturarea tuturor neajunsurilor ce decurg dintr'o asemenea situație, legea pentru organizarea obștilor agricole caută să dea micilor plugari posibilitatea ca prin asociere să profite de toate mijloacele tehnice pe care le întrebunțează marea proprietate. Să determine semințele alese din varietățile determinate de Camera Agricolă și animale de tracțiune și reproducție; să procure materialele agricole (fungicide, insecticide, fier, saci, etc.), necesare în comun a produselor agricole, să facă instalațiuni pentru industrializarea produselor agricole; să procure credite membrilor obștei, să cumpere terenuri.

Obștea va avea preferință la asistența tehnică a Statului, la primirea de instrumente, mașini și semințe, precum și la orice avantaje ce se vor da din partea Statului, județului sau comunei.

Pentru înființarea unei obști agricole se cere un număr de 15 proprietari agricoli.

Agricultorii membri ai obștii, sunt obligați să cultive proprietățile lor agricole la timp și în bune condițiuni după un plan de cultură ce se va alcătui de către Șeful Ocolului Agricol, având la bază un asolament rațional și să facă muncile agricole la timp și în bune condițiuni.

Pentru toți obștenii sunt obligatorii: întoarcerea miriștilor, desfundarea răzoarelor, asolamentul, alegerea și tratarea semințelor, îngrășatul terenului cu gunoai de vite.

Cu un cuvânt membrii obștei agricole se obligă să devină buni agricultori pe micile parcele ce le posedă, pe care rămân proprietari, dar pe care le cultivă după un plan de cultură întocmit de un organ de specialitate.

O mașină mai mare cum ar fi o batoză de treierat, un selector, un tractor, ce nu poate fi procurat din cauza prețului, de un mic agricultor, va putea prin participarea tuturor la cheltuieli să fie cumpărată și folosită de obște și astfel în calea ridicării micului plugar nu se mai poate opune nimic, având la dispoziție toate mașinile, și mijloacele pe care știința agricolă le recomandă.

Legea creează acestor noi organizațiuni mari avantajii, ca scutire de plata oricăror impozite și a orice fel de taxă, întrucât sunt instituțiuni care nu urmăresc producerea de beneficii, ci au de scop numai îmbunătățirea agriculturii.

Avem nădejdea că prin constituirea și organizarea sâtenilor în aceste obști, producțiunea va sporii, iar populația rurală prin încadrarea ei în aceste organizațiuni va câștiga mai mult din munca și exploatarea pământului.

Ion Hoșea, Ing. Agron.

Căntece și doine hunedorene

Tu nevastă, tu muiere...

— Tu nevastă, tu muiere
Las-o dracului ședere
Că de când ne-am logodit
Tu nu ne-ai lucrat nimic;
Căsuța i nemăturată
Și cămașa ruptă 'n spa'ă...
— Tac! tărbațe și-mi dă pace
Și mie ciudă nu-mi face:
Lunea-i ziua cea dintâi
O ținem pentru copil,
Marți, e Marți Doamne ferăște
Cine lucră nebuncște,
Miercurile le ține toate,
Le țin pentru sănătate,
Joia-i ziua din mijloc
Cine lucră cade 'n foc,
Vineră nu lu. ră nime
Nici eu nu cârlesc pe tine,
Sâmbăta-i ziua din urmă
E de răs și e de glumă,
Dumireca-i sărbătoare
La oraș și târgul mare,
După masă-i joc în sat
Mie-mi vine de jucat...

(Auzite dela Suci Petru, comuna Zlaști).

Culese de Nicolae M. Ișac

AGRICOLE

Obștile agricole

În urma aplicării legii pentru Reforma Agrară proprietatea agricolă din Țara noastră s'a fărâmițat foarte mult. În unele regiuni această proprietate poate fi numită proprietate agricolă parțelară, fiind compusă dintr'o serie întregă de parcele mici alăturate la o depărtare mai mare sau mică una de alta, care adunate toate la un loc dau o întindere totală de 3—5 Ha.

Se înțelege că dintr'un asemenea regim de proprietate, agricultura nu

poate să prospereze și nu poate să fie rentabilă.

Proprietarii parcelelor trebuie să se mulțumească cu o tehnică agricolă rudimentară neputând să intensifice producția prin desvoltarea mașinilor agricole, aplicarea asolamentelor, semințelor selecționate etc.

Ca urmare a acestei stări de lucruri producțiunea celei mai mari părți din terenul arabil al țării este mică și de calitate inferioară.

Un comandant de Divizie intră glorios în Sevastopol

Vânătorii de munte și-au cucerit printr'o bravură neîntrecută, cu senine jertfe, o faimă binemeritată, în întreaga țară.

Din munții Bucovinei, trecând peste pământul prădat al Basarabiei, peste Nistru, Bug și Nipru, au ajuns la Marea de Azov, apoi în Crimeea, pretutindeni încununați de gloria luptelor purtate cu un avânt fără seamăn.

S'a scris deseori despre aceste fapte de arme. Să desprindem acum, o pagină, din cea din urmă și cea mai sângeroasă bătălie, spre a ilustra spiritul de jertfă și sentimentul de înaltă îndeplinire a datoriei de care a fost animat comandamentul român.

Dela 14 Iunie suntem în continuu atac. Spargem frontul inamic, într'o regiune accidentată, acoperită cu un des și nesfârșit lăstăriș.

Înaintăm cu greu nu numai din cauza focului inamic ci și a acestor pături pitece, cu tufiguri încălcite de sub care răsar, la tot pasul, lucrări de campanie și cazemate din lemn sau din beton, orientate în toate direcțiunile.

Comandantul M. U., d-l general G. M. parcurge întreaga poziție. Ordinile sunt date după recunoașteri la fața locului.

Iată-l apărând într'unul din rarele luminisuri, sub focul aruncătoarelor grele inamice. Vine la postul de comandă înaintat.

Stăm într'o groapă largă și nu prea adâncă, peste care am tras o foaie de cort ca să ne ferim de arșița soarelui. Aici ne găsește comandantul Diviziei, după aproape o oră de mers prin gropi de obuze. E alb de praf ca ultimul soldat. Toată regiunea e albă. Solul e complet inospitalier.

Prin căldură și praf a ajuns aici ca să urmărească atacul zilei.

Pe deasupra noastră trage o baterie de artilerie amică. Rușii răspund

și urmărim cum loviturile trec dintr'o parte în alta, Cad și lângă adăpostul nostru destule. La 50 m. depărtare o schijă omoară pe sublocotenentul Ailenei Nicolae.

Calm, neșovăitor, generalul studiază harta și cere lămuriri la telefon.

Inamicul este scos din cazemate și din șanțuri și zdrobit sau alungat. Comandantul, zi și noapte, e gata să intervină, cu cea mai mare hotărîre, și intervine, pentru ca atacul să progreseze fără pierderi.

Prezența sa o simte fiecare în tot locul.

Insoțit de șeful de stat major, d-l lt.-col. O. C., d-l general inspectează unitățile, trecând dela un eșalon la altul, sub focul inamic.

E greu de închipuit că un comandant de M. U. poate fi întâlnit pe linia întâia de luptă.

La cucerirea obiectivului Kegel, care constituia cheia întregii poziții inamice, comandantul M. U. merge până la cele mai înaintate cazemate.

Gestul este temerar dar exemplul exaltă pe subalterni ce într'un singur iureș nu dau timp inamicului să se refacă pe o altă poziție.

Încă o zi și comandantul intră cu trupele atacatoare în vestita fortăreață, unde primește defilarea, într'un entuziasm de nedescris.

Drapelul român, alături de cel german, fâlfâie pe cetate și în port.

Până în ultima clipă însă Rușii au rezistat cu încăpățănare.

A fost nevoie de acțiuni de curățire a terenului ce s'au executat în timp ce Comandamentul era în curs de instalare.

Căpitan Aurel Marin

Citiți cel mai vechiu ziar
Gazeta Transilvaniei

„BANCA CENTRALĂ“ PENTRU INDUSTRIE ȘI COMERȚ S. A. CLUJ-TURDA

Sucursala Brașov Cetate Piața Liberfății Nr. 3

ACORDĂ

Imprumuturi cambiale, ipotecare, cont curent, pe lombard și pe gaj de mărfuri

PRIMEȘTE

Depuneri spre fructificare la vedere și la termen. REMITE bani și face incasso prin sucursalele surori din București, str. Ion Ghica Nr. 2 și din Alba Iulia, Hațeg, Sibiu și Turda

Vinde și cumpără efecte de stat. - Face tot felul de operațiuni bancare.

NICOLAE IRIMIE

Maestru Instalator

Autorizat de Ministerul Economiei Naționale
Direcția II Reg. Minieră cu No. 00.4901 1942.

Execută :

Instalații interne cu Gaz Metan

B R A Ș O V Piața Prundului

TELEFON 3634

Serviciul Sanitar și de Ocrotire
al Municipiului Brașov

Nr. 1752/1942.

Publicație de licitație

Se aduce la cunoștință generală că în ziua de 30 Septembrie 1942 ora 9 se va ține la serviciul sanitar al Municipiului Brașov Str. Hirscher No. 1 licitație publică pentru lucrările de tencuială interioară, scări, fațanțare, etc. la spitalul nou din Brașov Str. Octavian Goga.

Valoarea lucrărilor este de cca. 14.000.000.

Garanția provizorie 5% din valoarea ofertei.

Cafetele de sarcini și devizele se pot vedea în fiecare zi de lucru la Serviciul Sanitar al Municipiului Brașov, Str. Hirscher No. 1 între orele 11—13. Brașov, la 7 Sept. 1942.

Medic primar al Municip.

Dr. Uipiu Ștefan

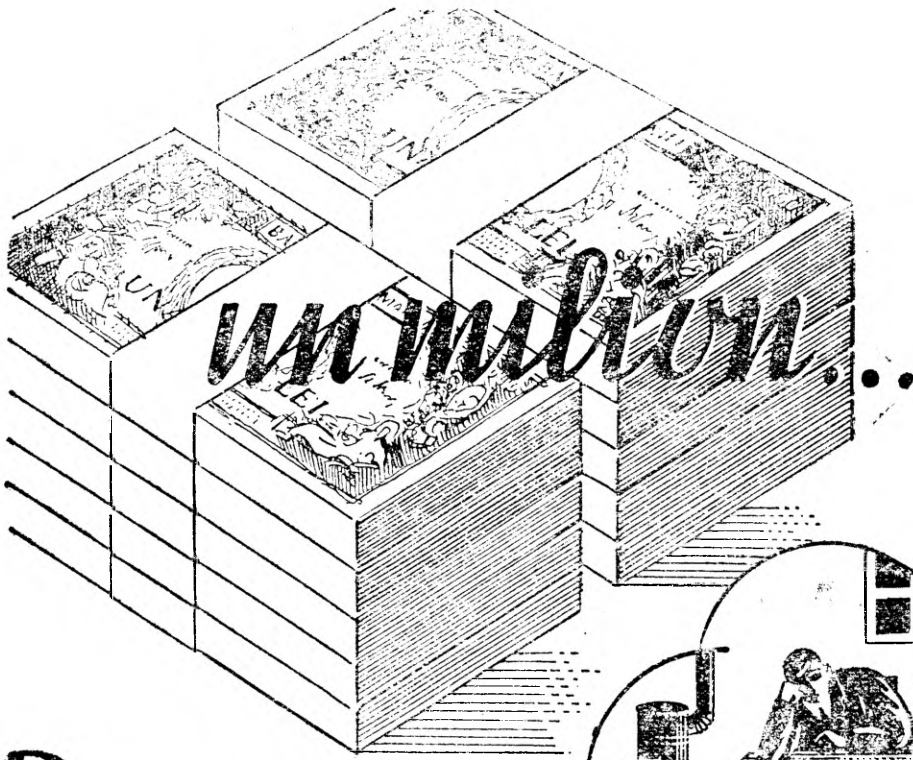
Eroul DIONISIE AXENTE

Căpitan Post-mortem

fost Director la Școala Primară de Stat din comuna Araci, jud. Brașov, decorat cu „Coroana României cu Spade în Gradul de Cavaler și Panglică de Virtute Militară”.

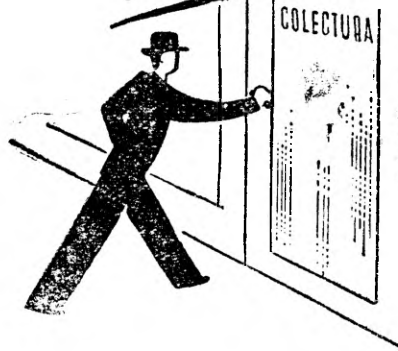
Căzut eroic în luptele dela Dalnik, la 14 Sept. 1941, și înmormântat provizoriu în com. Crocmaz Cetatea Albă.

Parastasul pentru odihna sufletului lui bun, se va oficia la biserica din comuna Araci, în ziua de 14 Septembrie a. c. orele 11 a. m.

Degeaba îl visezi...

incercă

...dacă nu intri în joc la Clasa I-a a Loteriei de Stat. Numai jucând te poți număra printre acei

34.000 CÂȘTIGĂTORI

căroră li se vor distribui la Loteria 28-a

256.310.000 LEI

PLUS 50 PREMII DE CONSOLARE ÎN VALOARE DE

10.000.000 LEI

LOTERIA DE STAT

TRAGEREA CLASEI I-a

1912 OCT 1942

PE CLASE

Informațiuni

Abonamente de sprijin

Un prieten al „Gazetei“ Brașov 500
Inginer Mincu Ioan, București 500

D-na Tini Socaciu, președinta
R. F. R. pentru ajutorarea văduvelor
scăpătate „Azilul Susana A. Mureșianu“, în loc de flori pe
mormântul iubitei și în veci neuitatei
Maria Burduloiu, donează
pentru „Gazeta Transilvaniei“
Lei 1000

Concertul filarmonice din Berlîn

Vineri seara va avea loc în sala
„Astra“ concertul filarmonicel din
Berlîn.

Acest mare eveniment muzical
este așteptat cu vie nerăbdare de pu-
blicul brașovean.

Cursuri de L. italiană

Institutul de cultură italiană re-
deschide cursurile de limbă italiană
atât pentru începători cât și pentru cei
ce urmează în continuare.

Inscrierile se fac la Institutul de
Cultură Italiană.

Pentru văduvele Căminu- lui „Susana A. Mureșianu“

Membrele Comitetului Reunitei
F. R. „Azilul „Susana A. Mureșianu“
în loc de cunună pieritoare pe mor-
mântul regretatei prezidente de onoare
Maria Burduloiu, donează pensionare-
lor azilului suma de lei 1320.

Controlul folosirii cauciuc- urilor

Toți proprietarii de autovehicole
(turisme, taxiuri, autobuze, autodube,
camioane, camionete și autocisterne)
sunt obligați să treacă în carnetul de
bord până la data de 1 Oct. a. c. nu-
mărul, marca și seria cauciucurilor.
Ultimele 10 file ale carnetului de bord
pg. 365—374 vor fi rezervate pentru
trecerea evidenței cauciucurilor. Se va
scrie cu cerneală.

Proprietarii de vehicule care nu
se vor conforma acestor dispozițiuni în
termenul prevăzut vor fi sancționați cu
internarea în lagăr și confiscarea au-
tovehicolelor.

AVIZ

Avem onare a vă aduce la cunoș-
tință că Inspecțiunea 4 Mișcare cu a-
dresa No. 32946/1942, ne face cunoscut
că lucrările necesare fiind terminate, se
pune în exploatare linia de manipula-
ție din stația Brașov-Triaș pentru des-
cărcarea mărfurilor sosite în vagoane
complete cu destinația Brașov, afară de
transporturile de efecte, animale vii și
zarzavaturi, care se vor descărca și
mai departe în stația Brașov Călători.

În consecință vă rugăm a aviza
publicul și toate organele interesate
din județ, că începând dela această
dată toate transporturile de vagoane
complete cu excepția celor arătate mai
sus vor fi eliberate în stația Brașov-
Triaș, unde se vor achita și taxele de
transport respective.

Mere căzute

și cu vagonul cumpără

„H E S S“ S. A. Brașov

Strada Cuza Vodă No. 3

Cronica Războiului

Zile de glorie și nădejdi

Cu ocazia aniversării a doi
ani de cărmuire nouă, România a
fost elogiată de întreaga presă eu-
ropeană, scoțându-se în relief atât
drumul sănătos pe care a apucat
țara noastră, în toate domeniile
vieții sale, cât și eroismul legen-
dar al luptătorului român.

Și ceea ce este de reținut în
aceste unanime manifestări de sim-
patie, nu este o simplă formulă de
politeță între state, ci ele au un
substrat mult mai profund decât
era obiceiul în alte vremuri. Căci
gazetele străine nu s'au ocupat
exclusiv de îndrumarea politică și
etică a țării noastre, scoțând în
evidență domnia de bun augur a
M. S. Regelui Mihai I și cărmuirea
plină de roade a Mareșalului Ioan
Antonescu. Ele au dezbătut pe
larg participarea României în marea
cruciadă europeană și aproape toate
au încheat cu urări de împlinire
a justificatelor dorințe românești.

Interesante de menționat sunt
comentariile unui ziar turcesc, care
sub titlul „România de astăzi“
prezintă o cronică plină de simpa-
tie la adresa noastră. Este pentru
prima dată când spicuim astfel de
comentarii din presa turcă și pen-
tru acest motiv vom reproduce
textul așa cum ne este adus de
agenția Rador:

„România — scrie ziarul turc
— face astăzi în toate domeniile
unul din eforturile cele mai mari,
dintre țările care luptă în acest
războiu. În interior, ca și în afară,
România duce o luptă pentru care
a întrunit într-o Uniune Sacră,
toată țara.

„Victoriile pe care le cucerește
pe frontul de Răsărit își au echi-
valentul lor în interior, sub forma
bătăliei pentru producție și pentru
desvoltarea resurselor naturale ale
țării“.

După ce scoate în evidență
măsurile luate în acest sens de
către Conducător și guvern, auto-
rul articolului vorbește despre drep-
turile neamului românesc, despre
lupta lui seculară, de provinciile
românești și de oamenii pe care
i-au dat ele, precum și despre
dreptatea care trebuie făcută po-
porului român, exprimându-și con-
vingerea că în Europa de mâne
se va aduce o soluție dreaptă
problemelor grave din Sud-Estul
european.

Iată deci, cum atât presa a-
liată, cât și cea neutră, pot vorbi
azi în cea mai deplină conștiință
de cauză despre țelurile luptei
noastre în războiul de față și a-
ceastă clarificare este datorită vi-
teției cu care ostașul român și-a

făcut datoria față de jurământul
depus pe drapelul țării.

Precum prea bine apreciază
unul din cele mai citite și răs-
pândite ziare germane: „În 1940,
România era în plină decadere,
trupele îi erau pe toată linia în
retragere, în vreme ce astăzi Ro-
mânia ocupă un loc de frunte
printre statele tinere, iar trupele
ei sunt departe de granițele țării,
în luptă împotriva inamicului com-
mun, în fața căruia au dat înapoi
odinioară, fără a avea voie să
lupte.“

„Revoluția care a trezit po-
porul român în toamna anului
1940, a asigurat cu atât mai tem-
einic viitorul statului român
pentru anii ce vor urma. Iată
motivul pentru care, cei doi ani
dela venirea Mareșalului Anto-
nescu la putere, sunt sărbătoriți
în toată România cu bucurie și
mulțumire și subliniați prin pro-
gresul țării, în toate domeniile“.

Același ostaș, care în toamna
lui 1940 era silit să privească
cum „trei din cele mai frumoase
provincii“ sunt cutropite de
străini, fără ca el să aibă drept
decât să scrâșnească și să strângă
mai tare patul armii, s'a ridicat
ca o cumplită avalanșă în vara
anului 1941, la nici măcar un an
dela tragicele evenimente, pentru
a cere socoteală și a răzbuna nu
numai umilințele trecutului, dar și
neomenia hrăpăreată a celor ce-și
spuneau „vecinii“ noștri și ne ce-
reau să-i tratăm cu omenie.

Zilele de astăzi, sunt pentru
noi zile de glorie și de nădejdi
prospete. De glorie, pentru că dela
un capăt la celălalt al continen-
tului popoarele salută eroismul
neamului a cărui obârșie pornește
dela Roma, statornicindu-se
până dincolo de Nistru. De
nădejde, pentru că oștenii care au
știut să răzbune onoarea neamului
cu atâta vrednicie, vor ști să spele
această onoare până își va re-
câpăta strălucirea ei strămoșească,
așa cum au dorit-o generațiile pre-
mergătoare Unirei și au văzut-o
odată cu nașterea lor, generațiile
de după Unire.

Ne poartă gândurile către ci-
mitirele de eroi, presărate pe lungă
cale dela Cernăuți la Rostov și
Stalingrad. Și ne poartă gândurile
către acea lume nouă care învie
din morți pe câmpiile eliberate,
prosternându-se cucernic în fața
mormintelor prospete. Din această
lume nouă, care va da o altă
strălucire Europei ridicată pe te-
mellii de veșnicie, va trebui să
răsară și dreptatea veșnică, pentru
neamul românesc.

Situația pe fronturi

Presiunea sovietică în sec- torul central a slăbit

Ca o trăsătură deosebită în ce pri-
vește situația militară din răsărit, se
subliniază în cercurile militare germane
slăbirea progresivă a atacurilor bolșe-

vice în sectorul central, al frontului
răsăritean.

Cercurile germane judecă de altfel
deosebit de rezervat aceste fenomene
de slăbire ce se manifestă deocamdată
în armata sovietică. Ele reamintesc că
atacurile îndârjite date până acum la

de **Mardare Mateescu**

Rjev și Kaluga trebuiesc socotite ca
făcând parte integrantă din bătălia
pentru Stalingrad. În cercurile germane
se declară, că cu toate străduințele
depușe, bolșevicii n'au reușit să oprească
înaintarea germană.

Frontul dela Stalingrad

Telegramele din ultimele zile a-
nunță căderea portului Novorossisk, de
pe coasta orientală a Mării Negre. În
felul acesta, sistemul de aprovizionare
german obține o simțitoare ameliorare,
prin însemnata scurtare ce se aduce
frontului și totodată se obține drum
deschis de-a-lungul coastei Mării Negre,
cucerindu-se ultimul port utilizabil pen-
tru flota roșie, în afară de Batumi.

Dar ceea ce rămâne important în
desfășurarea operațiilor de pe frontul
din răsărit, este bătălia care se dă azi
în fața orașului Stalingrad. Orașul acesta
rămâne cheia întregului front de Sud
și luptele din jurul orașului au sporit
în intensitate, în ultimele zile. Rușii,
după ce au primit noi întăriri, au lansat
cea mai puternică din istoria ofensivei
lor de degajare, atacând pozițiile ger-
mane cu nu mai puțin de 10 divizii de
infanterie și 7 brigăzi de tancuri. Lupta
care a continuat cu violență, a putut
fi oprită în seara zilei de Duminecă.
Terenul prezintă aspectul câmpului de
luptă cel mai răscolit din cursul ulti-
mului războiu mondial.

Știrile din Moscova, arată că ba-
talioane de muncitori au fost puse în
linie de bătaie la Stalingrad și că în
momentul de față se dau lupte grele
de stradă în oraș. Deasemeni ele arată
că la Stalingrad domnește o confuzie
completă, dându-se lupte grele corp la
corp și cucerindu-se casă cu casă. Pen-
tru a curăți ultimele cuiburi de rezis-
tență bolșevică, Germanii întrebunțază
aruncătoare de flăcări. La Moscova se
declară chiar, că apărătorii Stalingra-
dului mai rezistă, dar încercuindu-se
până s'a aczentat în așa fel, încât se
consideră ca imposibilă scăparea o-
rașului.

În același timp, mari unități ae-
riene, atacă mereu importantul sector
dintre Marea Neagră și Volga.

Frontul egiptean

Calmul aparent din Africa de Nord
a fost întrerupt la 1 Septembrie prin
atacul forțelor mobile germane și ita-
liene, în cursul căruia Englezii au pier-
dut 50 de tancuri și care blindate.

Feldmareșalul Rommel nu îngăduie
inamicului niciun moment de liniște
și-l forțează mereu să utilizeze puter-
nice forțe pe frontul egiptean, împie-
decându-l să le trimită în alte regiuni,
unde este absolută nevoie.

Încercarea de atac asupra miciei
insule Corigoto, dela Sud-Vest de Creta
a eșuat în urma acțiunii trupelor italiene

Frontul Pacificului

Un comunicat dela cartierul gene-
ral al generalului Mac Arthur, confirmă
că forțele aliate care operează în Noua
Guinee au fost respinse de trupele ja-
poneze care au ajuns până la Kokoda.

Trupele japoneze au înfrânt tru-
pele chineze care operau la Sud de
Taian, provocându-le 1540 morți și pier-
derea unui însemnat material de războiu.

Citiți

„Gazeta Transilvaniei“

Redactor responsabil
ION BOZDOG